

राज्यात प्रधानमंत्री आवास योजना - ग्रामीण व इतर ग्रामीण गृहनिर्माण योजनांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी बाह्य यंत्रणेकडून १६०० ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंते उपलब्ध करून सुधारीत धोरण निश्चित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

ग्राम विकास विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: पीएमएवाय-जी-२०१८/प्र.क्र.२४५/योजना-१०

बांधकाम भवन, २५ मईबान रोड,

फोर्ट, मुंबई - ४०० ००९.

तारीख: २५ सप्टेंबर, २०१८

वाचा :-

शासन निर्णय क्रमांक: पीएमएवाय-जी-२०१६/प्र.क्र.३९/योजना-१०, दि. २७.०५.२०१६

प्रस्तावना :-

केंद्र शासनाने सन २०२२ पर्यंत सर्वासाठी घरे हे धोरण जाहिर केले आहे. या धोरणांतर्गत देशामध्ये ग्रामीण भागामध्ये ४ कोटी घरे व नागरी क्षेत्रामध्ये २ कोटी घरे बांधावयाची आहेत. राज्यातील ग्रामीण भागामध्ये आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक व अनुसूचित जाती / जमातीमधील बेघर घटकांसाठी प्रधानमंत्री आवास योजना-ग्रामीण, रमाई आवास योजना, शबरी आवास योजना, राजीव गांधी निवारा योजना क्र. १ व २ इत्यादी विविध विभागांच्या योजना जिल्हा परिषद, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा व गट विकास अधिकारी यांचेमार्फत राबविण्यात येत आहेत. सर्व ग्रामीण गृहनिर्माण योजनांच्या प्रभावी अंमलबजावणी व संनियंत्रणासाठी राज्य व्यवस्थापन कक्ष -ग्रामीण गृहनिर्माणची स्थापना करण्यात आलेली आहे.

२. "सर्वासाठी घरे २०२२" हा केंद्र शासनाचा महत्वाकांक्षी कार्यक्रम असून राज्य शासनाने "सर्वासाठी घरे २०२०" हा कार्यक्रम त्याहीपेक्षा कमी कालावधीत राबविण्याचे नियोजन केले आहे. ही बाब विचारात घेऊन राज्य शासनाकडून केंद्र शासनाकडे अतिरिक्त घरकुल उद्दिष्टांची मागणी करण्यात येत आहे. यास्तव या योजनांचे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी सदर कार्यक्रमास गती देणे आवश्यक आहे.

३. राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण यांच्याकडून राबविण्यात येणाऱ्या प्रस्तुत गृहनिर्माण योजनांसाठी डोंगराळ, दुर्गम व एकात्मिक कृती आराखड्यातील जिल्हे (IAP Districts) या भागातील २०० घरकुलांसाठी एक व सलग भुप्रदेश व इतर भागातील २५० घरकुलांसाठी एक याप्रमाणे राज्यामध्ये ८०० गृहनिर्माण अभियंते विभागीय आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीमार्फत बाह्य यंत्रणेद्वारे उपलब्ध करण्यास संदर्भाधिन शासन निर्णयाद्वारे मान्यता देण्यात आली होती. सदर व्यवस्था सन २०१६-१७ व २०१७-१८ या वर्षांपर्यंत मर्यादित होती. या व्यवस्थेचा आढावा घेवून तसेच, विभागीय आयुक्त यांचे अध्यक्षतेखालील समितीमार्फत बाह्य यंत्रणेद्वारे जिल्हा परिषदांना अभियंते उपलब्ध होण्यास होणारा विलंब इत्यादी बाबी विचारात घेऊन व संदर्भाधिन शासन निर्णय अधिक्रमित करून सुधारीत धोरण निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

राज्य व्यवस्थापन कक्ष ग्रामीण गृहनिर्माण मार्फत राबविण्यात येणाऱ्या ग्रामीण गृहनिर्माण योजनांचे प्रभावी संनियंत्रण, पर्यवेक्षण व अंमलबजावणी यासाठी स्थानिक परिस्थिती विचारात घेऊन राज्य शासनाने घोषित केलेल्या डोंगराळ, दुर्गम व एकात्मिक कृती आराखड्यातील जिल्हे (IAP Districts) या भागातील नवीन २०० घरकुलांसाठी किंवा प्रगतीपथावरील ८०० घरकुल टप्प्यासाठी (कमी / अधिक १०%) एक तसेच, सलग भूप्रदेश व इतर भागातील नवीन २५० घरकुलांसाठी किंवा प्रगतीपथावरील १००० घरकुल टप्प्यासाठी (कमी / अधिक १०%) एक याप्रमाणे राज्यामध्ये १६०० ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंते मनुष्यबळ पुरवठा करणाऱ्या बाह्य यंत्रणेद्वारे उपलब्ध करून घेण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. या अभियंत्यांना ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता म्हणून संबोधण्यात येईल. ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंते ग्रामीण भागातील सर्व विभागांच्या घरकुल योजनांचे तांत्रिक पर्यवेक्षण, सनियंत्रण व मार्गदर्शन करतील.

२. ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता करीता शैक्षणिक अर्हता, कर्तव्य व जबाबदाऱ्या:-

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांची शैक्षणिक पात्रता स्थापत्य अभियांत्रिकीमधील किमान पदविकाधारक अशी राहिल.

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांचे कर्तव्य व जबाबदाऱ्या या संबंधित जिल्ह्यांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद तथा अध्यक्ष जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा हे निश्चित करतील. असे करताना शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश, योजनेचे मार्गदर्शक तत्त्वे यांचा भंग होणार नाही याबाबत दक्षता घेण्यात यावी.

३. बाह्य यंत्रणेची निवड व निवड पद्धती:-

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांच्या सेवा बाह्य यंत्रणेद्वारे उपलब्ध करून घेण्यासाठी जिल्हा स्तरावर बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. जिल्हास्तरावर मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद तथा अध्यक्ष जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा यांच्या अध्यक्षतेखालील समितीने जिल्ह्यासाठी पात्र बाह्य यंत्रणांची निवड करावी. जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा बाह्य यंत्रणेसोबत सेवा विषयक करारनामा करेल. जिल्हास्तरावर बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यासाठी गठीत समितीची संरचना खालीलप्रमाणे राहिल.

१	मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद तथा अध्यक्ष जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा	अध्यक्ष
२	कार्यकारी अभियंता (बांधकाम) जिल्हा परिषद (संबंधित)	सदस्य
३	प्रकल्प संचालक जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा (संबंधित)	सदस्य सचिव

सदरील समितीने बाह्य यंत्रणेची निवड करण्यासाठी गुणांकन पद्धतीबाबत जिल्हा पातळीवर निर्णय घ्यावा. याबाबतची सर्वस्वी जबाबदारी उपरोक्त समितीची राहिल. तसेच जिल्हास्तरावर संस्था

निवड करताना संस्थेची गुणांकनानुसार यादी तयार करावी. जेणेकरून एखादया संस्थेचे कोणत्याही कारणामुळे काम संपुष्टात आणल्यानंतर पर्यायी संस्था निवडीसाठी नव्याने निविदा न बोलाविता गुणांकनानुसार पुढील संस्थेस उर्वरित काम देण्यात यावे.

४. जिल्हा स्तरावर संस्था निवड करताना एका संस्थेस एका विभागात जास्तीत जास्त दोन जिल्हयात काम करता येईल. यासाठी संस्थेकडून, संस्था संबंधित विभागात पुरवित असलेल्या मनुष्यबळाबाबतचे घोषणापत्र घ्यावे.

५. राज्यातील सर्व जिल्हा स्तरांवरील समितींद्वारे एकूण १६०० ग्रामीण अभियंते बाह्य यंत्रणेद्वारे उपलब्ध करावयाचे असून याबाबतचे जिल्हानिहाय नवीन घरकुले / अपूर्ण घरकुलांची संख्या व भौगोलिक बाब लक्षात घेऊन संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष- ग्रामीण गृहनिर्माण हे कार्यव्यापानुसार जिल्हानिहाय अनुज्ञेय मनुष्यबळांची संख्या वेळोवेळी निश्चित करण्याचे अधिकार त्यांना प्रदान करण्यात येत आहे.

६. संचालक राज्य व्यवस्थापन कक्ष ग्रामीण गृहनिर्माण यांच्याकडून जिल्हानिहाय कमाल मनुष्यबळ संख्या निश्चित करून दिल्यानंतर जिल्हयातील भौगोलिक व इतर सर्व बाबी विचारात घेऊन अनुज्ञेय ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता मनुष्यबळापैकी आवश्यक मनुष्यबळ उपलब्ध करून घेण्याचे व संख्याबाबतचे सर्वाधिकार मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांना राहतील.

७. **मानधन:-**

“ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता” यांना राज्य शासनाने घोषित केलेल्या डोंगराळ व दुर्गम व नक्षलग्रस्त भागातील एक घरकुल पूर्ण करणेसाठी रु. १०००/- व सलग भूप्रदेश व इतर भागातील घरकुल पूर्ण करणेसाठी रु. ७५०/- याप्रमाणे बाह्य यंत्रणेद्वारे टप्पानिहाय मानधन उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

“ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता” यांना देय मानधन खालीलप्रमाणे चार टप्पानिहाय बाह्य यंत्रणेद्वारे अदा करण्यात येईल.

अ.क्र.	कामाचा टप्पा	डोंगराळ, दुर्गम व नक्षलग्रस्त भाग	इतर भाग
१	ज्योत्यापर्यंत पूर्ण	रु. २५०/-	रु. २००/-
२	छज्जा (lintel) पातळीपर्यंत काम पूर्ण	रु. २५०/-	रु. २००/-
३	छतासह, छतपातळीपर्यंत काम पूर्ण	रु. २५०/-	रु. २००/-
४	शौचालयासह घरकुलाचे काम पूर्ण करणे व अंतिम दाखला देणे	रु. २५०/-	रु. १५०/-
	एकूण	रु. १०००/-	रु. ७५०/-

७.१ पुढीलप्रमाणे नमुद केल्यानुसार परिस्थिती असल्यास सुधारीत दराने मानधन अनुज्ञेय करण्यात येत आहे.

ज्या गावांमध्ये ५ पेक्षा कमी घरकुले मंजुर आहेत किंवा सुरुवातीला जरी मंजुर घरकुलांची संख्या जास्त असेल तरी सद्य स्थितीत ५ पेक्षा कमी घरकुले किंवा एकूण प्रगती पथावरील घरकुलांचे रुपांतरित स्वरूपातील २० पेक्षा कमी टप्प्याचे काम शिल्लक आहेत, अशा गावांतील प्रती घरकुलासाठी / उर्वरित टप्प्याच्या कामासाठी पुढीलप्रमाणे विवरणपत्रात नमुद केल्यानुसार सुधारित मानधन अनुज्ञेय करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	कामाचा टप्पा	डोंगराळ, दुर्गम व नक्षलग्रस्त भाग	इतर भाग
१	ज्योत्यापर्यंत पूर्ण	रु. ३००/-	रु. २५०/-
२	छज्जा (lintel) पातळीपर्यंत काम पूर्ण	रु. ३००/-	रु. २५०/-
३	छतासह, छतपातळीपर्यंत काम पूर्ण	रु. ३००/-	रु. २५०/-
४	शौचालयासह घरकुलाचे काम पूर्ण करणे व अंतिम दाखला देणे	रु. ३००/-	रु. २५०/-
	एकूण	रु. १२००/-	रु. १०००/-

७.२ एका गावात सुरुवातीला ५ पेक्षा जास्त घरकुले असल्यास जोपर्यंत प्रगतीपथावरील घरकुले ५ पेक्षा कमी होत नाही तोपर्यंत रु.७५०/- (सर्वसाधारण क्षेत्र) व रु.१०००/- (डोंगराळ क्षेत्र) एवढे मानधन अनुज्ञेय असून त्यानंतर वरीलप्रमाणे सुधारित मानधन अनुज्ञेय राहिल.

७.३ बाहय यंत्रणेस संबंधित गटविकास अधिकारी यांचेमार्फत मानधन अदा करण्यात येईल. ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्याच्या वरीलप्रमाणे देय मानधनात तालुका अंतर्गत प्रवास व दैनिक भत्त्याचा अंतर्भाव आहे. शासकीय कामासाठी तालुक्याबाहेरील प्रवासासाठी, प्रवास भत्ता व दैनिक भत्ता कार्यालयीन अधीक्षक या पदास देय असणाऱ्या तरतूदीप्रमाणे अनुज्ञेय राहिल.

७.४ योजनेच्या संकेतस्थळावरील प्रत्यक्ष पूर्ण टप्प्यांशी सांगड घालून ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्यास वरीलप्रमाणे टप्पानिहाय मानधनाची गणना करून अदायगी करावी. मात्र असे करताना कोणत्याही परिस्थितीत घरकुलनिहाय अनुज्ञेय मानधनापेक्षा जास्त रक्कम अदा होणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

८. **बाहय यंत्रणेस अदा करावयाचे सेवा शुल्क:-**

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंत्याच्या सेवा उपलब्ध करून देणाऱ्या बाहय यंत्रणेस ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांनी प्रत्यक्ष केलेल्या कामाच्या मानधन रकमेच्या १०% दराने सेवा शुल्क व देय कर अदा करण्यात यावे.

९. **निधी उपलब्धता:-**

सदरील बाबींवरील खर्च प्रधानमंत्री आवास योजना - ग्रामीण व अन्य ग्रामीण घरकुल योजनांच्या जिल्हा स्तरावर उपलब्ध होणाऱ्या प्रशासकीय निधीमधून भागविण्यात यावा.

१०. **सनियंत्रण:-**

ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता यांचेवर तालुका स्तरावर प्रशासकीय नियंत्रण गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांचे व तांत्रिक नियंत्रण उपअभियंता, पंचायत समिती यांचे राहिल.

११. **व्यवस्थेचा कालावधी:-**

सदरील व्यवस्थेचा कालावधी ३१ मार्च २०२० पर्यंत मर्यादित राहिल. याबाबतचा आढावा घेऊन सदरच्या कार्यक्रमास मुदतवाढ देण्याबाबत निर्णय घेण्यात येईल. प्रस्तुत शासन निर्णयाप्रमाणे कार्यवाही करून ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता मनुष्यबळ उपलब्ध करून घेण्यासाठी लागणारा कालावधी लक्षात घेता यापूर्वी उपलब्ध करून घेण्यात आलेल्या ग्रामीण गृहनिर्माण अभियंता या मनुष्यबळास उपरोक्तप्रमाणे नवीन मनुष्यबळ उपलब्ध करून घेण्यास लागणारा कालावधी किंवा ३१ ऑक्टोबर २०१८ यापैकी जे अगोदर घडेल याप्रमाणे कालमर्यादा देण्यात येत आहे.

१२. याबाबत कोणत्याही प्रकारच्या तक्रारी / अपीलबाबत मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद यांचा निर्णय अंतिम राहिल.

१३. सदर शासन निर्णय मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांच्या अध्यक्षतेखालील उच्च स्तरीय सचिव समितीने दि.२४.०८.२०१८ रोजी चक्रिय पद्धतीने दिलेल्या मान्यतेनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

१४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१८०९२५१२४१०३३५२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(असीम गुप्ता)

सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अप्पर मुख्य सचिव
३. मा.मंत्री, (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव
४. मा.राज्यमंत्री, (ग्रामविकास) यांचे खाजगी सचिव
५. मा.मुख्य सचिव यांचे सह सचिव
६. विभागीय आयुक्त, विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)

७. अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव /सचिव, मंत्रालयीन प्रशासकीय विभाग (सर्व), मंत्रालय , मुंबई
९. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा) व (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई (पाच प्रतींसह)
१०. महालेखापाल, (लेखा परिक्षा) व (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर (पाच प्रतींसह)
११. आयुक्त, महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना, नागपूर
१२. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य ग्रामीण जीवनन्योती अभियान, सी.बी.डी. बेलापूर, नवी मुंबई
१३. सर्व जिल्हाधिकारी
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
१५. उप आयुक्त (विकास), विभागीय आयुक्त कार्यालय (सर्व)
१६. संचालक, राज्य व्यवस्थापन कक्ष-ग्रामीण गृहनिर्माण, सिडको भवन, सी.बी.डी.बेलापूर, नवी मुंबई.
१७. प्रकल्प संचालक ,जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा (सर्व)
१८. अधिक्षक अभियंता, प्रधानमंत्री ग्रामसडक योजना, प्रशासकीय विभाग (सर्व)
१९. निवड नस्ती (योजना-१०)